

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye: Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a 76/769/EGK tanácsi irányelvnek az egyes veszélyes anyagok és készítmények, 2-(2-metoxietoxi)etanol, 2-(2-butoxietoxi)etanol, metilén-difenil-diizocianát, ciklohexán és ammónium-nitrát forgalomba hozatalának és felhasználásának korlátozásai tekintetében történő módosításáról

COM(2007) 559 final – 2007/0200 (COD)

(2008/C 204/03)

2007. október 23-án a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 95. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a 76/769/EGK tanácsi irányelvnek az egyes veszélyes anyagok és készítmények, 2-(2-metoxietoxi)etanol, 2-(2-butoxietoxi)etanol, metilén-difenil-diizocianát, ciklohexán és ammónium-nitrát forgalomba hozatalának és felhasználásának korlátozásai tekintetében történő módosításáról

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2008. február 27-én elfogadta véleményét. (Előadó: David SEARS.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2008. március 12–13-án tartott 443. plenáris ülésén (a március 12-i ülésnapon) 125 szavazattal 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Bizottság európai parlamenti és tanácsi határozatra vonatkozó javaslatának célja a 76/769/EGK tanácsi irányelvnek öt egymáshoz nem kapcsolódó anyag forgalomba hozatalát és felhasználását érintő új korlátozások tekintetében történő módosítása. Ezek közül négy szerepelt az 1994 és 2000 között összeállított eredeti elsőbbségi listákon. A javasolt intézkedések csak a lakosságot érintő kockázatokkal foglalkoznak. Az utolsó anyagot, az ammónium-nitrátot azért sorolták ide, hogy az ammónium-nitrát-alapú műtrágyák mindennapi kezelése biztonságosabb legyen a gazdák és a forgalmazók számára. A lépés továbbá – különösen a robbanóeszköz-prekurzorokhoz való hozzáférés korlátozása révén – terrorizmusellenes célokat is szolgál. Ez utóbbi kihat a kiskereskedelmi és a lakossági értékesítésre is.

1.2 Az EGSZB a javaslatok egy részét támogatja, de nem mindegyiket. Az egyes anyagokra és az őket tartalmazó készítményekre vonatkozó részletes indoklások az 5.-től a 9.9.-ig terjedő pontokban találhatóak.

1.3 Az EGSZB elismeri, hogy ez a 76/769/EGK tanácsi irányelv (majdnem) utolsó módosítása, mielőtt az 1907/2006/EK (REACH) rendelet 2009. június 1-jén a helyébe lép. Azonban akárcsak a többi módosítás tekintetében, sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy így egymással kapcsolatban nem álló anyagokat és készítményeket tárgyalnak együtt, és rámutat arra, hogy hosszú idő telt el azóta, hogy ezek a 793/93/EGK tanácsi rendelet értelmében felkerültek az „elsőbbségi” anyagok listájára. Ha ez annak tudható be, hogy az Európai Bizottság vagy más illetékes szervek, köztük a Helsinkiben nemrégiben megnyitott Európai Vegyi anyag-ügynökség forrás- vagy szakértelemhiánnyal küszködik, ezt mihamarabb, és mindenképpen még 2009.

június 1-je előtt orvosolni kell. A gyártóknak emellett el kell ismerniük, hogy kötelesek a kockázatértékelés során kellő időben idevágó információkat szolgáltatni. Ha ezt nem tartják be, az eredmények rövid úton értelmüket veszítik.

1.4 Végül az EGSZB egyértelműen támogatja a Tanács terrorizmus elleni küzdelemről szóló nyilatkozatát és az erre épülő számos egyedi fellépést. Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy kulcsszerepet kell játszania ebben a folyamatban, és jelenleg egyszerre több, a témához kapcsolódó véleményen is dolgozik. A tartós biztonság megvalósítása szempontjából alapvetően fontos, hogy egyetértés szülessen arról, hogy mely fellépések arányosak, és mely jogalkotási eljárást kellene követni annak biztosítása érdekében, hogy az összes érintett időben és eredményesen reagálni tudjon.

2. Bevezetés

2.1 A vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról (REACH) szóló, 2006. december 18-i 1907/2006/EK rendelet 2009. június 1-jén lép hatályba. Ez számos meglévő tanácsi és európai bizottsági rendeletet és irányelvet – köztük az egyes veszélyes anyagok és készítmények forgalomba hozataláról és felhasználásáról szóló, 1976. július 27-i 76/769/EGK tanácsi irányelvet – hatályon kívül helyez, és a helyükbe lép. Az irányelv – amelyet a tárgyalta javaslat módosítani kíván – szándéka a belső piac védelme és ezzel egy időben a fogyasztók egészségének és a környezet magas szintű védelmének biztosítása.

2.2 A 76/769/EGK tanácsi irányelv I. melléklete lefekteti az egyes veszélyes anyagok és készítmények forgalomba hozatalára és felhasználására vonatkozó azon egyedi korlátozásokat,

amelyeket az elmúlt 30 év során fogadtak el és vezettek be. 2009. június 1-jétől fogva ezek lesznek az 1907/2006 (REACH) rendelet XVII. mellékletének sarokkövei.

2.3 A 76/769/EGK tanácsi irányelv több korábbi módosítása (azaz további korlátozó intézkedésekkel való kiegészítése) tagállamok általi végrehajtást igénylő irányelvek formájában történt. Az Európai Bizottság ezúttal határozatot javasol, amely nem igényli, hogy a tagállamok átültessék nemzeti törvényekbe, amelyeket 2009. június 1-jén, az 1907/2006/EK (REACH) rendelet hatálybalépésekor egyébként is hatályon kívül kellene helyezni.

2.4 Értésüléseink szerint néhány hónapon belül végleges, szintén határozatra vonatkozó javaslatot terjesztenek elő a 76/769/EGK tanácsi irányelv tekintetében, a diklór-metán forgalomba hozatalának és felhasználásának korlátozására vonatkozóan. A veszélyes anyagok és készítmények forgalomba hozatalának és felhasználásának korlátozására irányuló minden további javaslat az 1907/2006/EK (REACH) rendeletre vonatkozik majd.

2.5 Általában a 793/93/EGK tanácsi rendeletben foglalt bizonyos „elsőbbségi anyagok” értékelési eredménye alapján választották ki, hogy mely anyagok (és őket tartalmazó készítmények) forgalomba hozatalát és felhasználását szükséges korlátozás alá vetni. Négy elsőbbségi listát állítottak össze – az utolsó 2000. október 30-án készült el –, az ezeken szereplő anyagokat a tagállamok illetékes hatóságainak értékelniük kell. A felsorolt 141 anyag közül 83-ról már elkészült a végleges kockázatértékelési jelentés (RAR). Ezek közül 39-et értékelték a megfelelő uniós tudományos bizottságok, és az eredményeket közzétették a Hivatalos Lapban. 22 anyag esetében korlátozó intézkedéseket fogadtak el. A tárgyalat javaslatban további négy anyagra (az alább, az 5.–9.9. pontban meghatározott és tárgyalat 2-(2-metoxietoxi)etanol (DEGME), 2-(2-butoxietoxi)etanol (DEGBE), metilén-difenil-diizocianát (MDI) és ciklohexán) vonatkozó korlátozó intézkedések szerepelnek.

2.6 Az e rendelet tekintetében tapasztalható lassú előrehaladást neveztek meg annak legfőbb okaként, hogy az 1907/2006 (REACH) rendeletben az összes „létező” anyag vonatkozásában új megközelítést vezettek be. 2009. június 1-jével tehát a 793/93/EGK tanácsi rendelet is hatályát veszti.

2.7 Az eredeti négy elsőbbségi listán nem szereplő számos anyag esetében is elkészítették az emberi egészségre és a környezetre gyakorolt hatásairól szóló értékelést, és/vagy javasolták azok forgalomba hozatalának és felhasználásának korlátozását, minthogy a tagállamok újonnan felmerült problémák megoldását kérték. Az ammónium-nitrát is ezek közé tartozik.

2.8 Az ammónium-nitrát esete különleges és egyedi, amennyiben jellemzői jól ismertek, ezért szükségtelen volt vizsgálatot folytatni az emberi egészségre és a környezetre gyakorolt hatásairól. Világszerte évek óta nagy mennyiségben használják nitrogénalapú műtrágyaként, és nem jelent váratlan kockázatot sem a munkahelyen, vagyis a szakmai felhasználókra nézve, sem pedig a fogyasztókra a háztartásban használatos mennyiségben való

alkalmazás során. Sajnálatos módon ez az anyag hatékony, olcsó és széles körben alkalmazott robbanóanyag-összetevő is, amelyet ipari vagy katonai célokra legálisan, és terroristák illegálisan is felhasználnak. A 76/769/EGK tanácsi irányelv éppen ezért kívánja korlátozni forgalomba hozatalát és felhasználását.

2.9 Lehetett volna más alapot is választani egy terrorizmussal és robbanóanyag-prekurzorokkal foglalkozó jogszabályhoz, de a jelenlegi EU-Szerződés értelmében ez az összes tagállam egyhangú beleegyezését igényelte volna. A Lisszaboni Szerződés – ha már minden tagállam ratifikálta – módosít ezen az eljárásán, de erre még várni kell.

2.10 Tudomásunk szerint az 1907/2006/EK (REACH) rendelet XVII. mellékletét valószínűleg további kábítószer- és robbanóanyag-prekurzorokkal egészítik ki, ezért ezt az eljárási módot jelenleg megfelelőnek tartjuk.

2.11 A fentiek a „létező” anyagokra vonatkoznak, azaz arra a 100 195 anyagra, amelyek 1971. január 1-je és 1981. szeptember 18-a között jelen voltak az Európai Közösség piacán. Ezeket a Létező Kereskedelmi Vegyi Anyagok Európai Jegyzéke (EINECS) tartalmazza, melyet 1990-ben tettek közzé a Hivatalos Lapban. Az 1981. szeptember 18-a után a piacon megjelenő anyagok „új” anyagnak minősülnek, és az emberi egészség és a környezet védelme érdekében részletes, forgalomba hozatal előtti értesítéshez kötöttek.

3. Az európai bizottsági javaslat összefoglalása

3.1 Az Európai Bizottság javaslata az emberi egészség védelmét célozza – különös tekintettel a fogyasztókra –, megőrizve ugyanakkor a 793/93/EGK tanácsi rendelet értelmében összeállított 1994. május 25-i, első elsőbbségi listán szereplő három anyag (DEGME, DEGBE és ciklohexán), valamint az 1997. január 27-i, harmadik elsőbbségi listán szereplő egy anyag (MDI) belső piaci forgalmazását.

3.2 Az Európai Bizottság az 1999. október 12-i 1999/721/EGK ajánlásának, valamint számos anyag kockázatértékelésének eredményeiről és kockázatcsökkentési stratégiájáról szóló további hasonló ajánlásoknak megfelelően egy sor egyedi és igen részletes korlátozást javasol, amelyek csak a lakossági értékesítésre vonatkoznának, és nem lennének hatással a munkahelyi feltételekre vagy a környezetre. Az iparág és a szélesebb értelemben vett társadalom által viselt költségeket minimálisnak tartja, ezért a javasolt intézkedéseket az azonosított kockázatokkal arányosnak ítéli. További adatok gyűjtését kéri az MDI-tartalmú készítmények egészségügyi hatásaival kapcsolatban.

3.3 A javaslatban egy ötödik anyag, a műtrágyaként széles körben használt ammónium-nitrát (AN) is szerepel, mivel oxidánsként viselkedhet, és különösen mivel más anyagokkal keveredve robbanóképessé válik. A javasolt korlátozások célja annak biztosítása, hogy minden AN-műtrágya közös biztonsági előírásnak feleljen meg, és hogy az illegális célú felhasználást

könnyűszerrel lehetővé tévő mennyiségek csökkentése érdekében korlátozzák a lakosságnak értékesített AN-alapú termékek körét. Ezért a korlátozás a lakosság egészségének és biztonságának védelmét szolgáló intézkedésnek tekinthető. A szakmai felhasználókat (mezőgazdasági termelők és legitim robbanóanyag-gyártók) a korlátozás nem érinti. Bár a költségeket (és az előnyöket) nehéz számszerűsíteni, a javaslat az azonosított kockázatokkal (és a javasolt intézkedésekkel) arányosnak ítéli őket.

3.4 A határozat az Európai Unió Hivatalos Lapjában való kihirdetését követő harmadik napon lépne hatályba.

3.5 A javaslatot indokolás, egy európai bizottsági belső munkadokumentum (hatásvizsgálati jelentés), a 793/93/EGK tanácsi rendeletben vizsgált négy anyag tekintetében a Vegyi Anyagok Európai Irodája által kiadott terjedelmes és részletes kockázateértékelési jelentések (RAR), valamint a vonatkozó adatok előkészítésében és értékelésében segédkező különböző tudományos bizottságok és egyéb szervek által készített – mind megerősítő, mind bíráló – további dokumentumok kísérik.

4. Általános megjegyzések

4.1 Akárcsak a 76/769/EGK tanácsi irányelv több korábbi módosítása, ez a javaslat is egymáshoz nem kapcsolódó anyagokról szól, így az egyértelműség kedvéért külön tárgyaljuk őket.

5. 2-(2-metoxietoxi)etanol (DEGME)

5.1 A DEGME magas forráspontú, vízzel elegyíthető glikol-éter, a szintetikus kémiában jellemzően közbelső vegyi anyagként használják, számos háztartási dekorációs termékben segédoldószerként, valamint alacsony hőmérsékletet tűrő jegesedésgátlóként, például a sugárhajtómű-üzemanyagokban. A holland kormány számára készített, 1999 júliusában elkészült RAR szerint az 1990-es évek elején a teljes európai termelés mintegy 20 000 tonna volt, ennek valamivel több mint a felét exportálták.

5.2 A fogyasztók a házi, „barkács”-felhasználásra értékesített festékekben és festékeltávolító szerekben történő használata révén kerülhetnek vele kapcsolatba. Amint fizikai jellemzői alapján várható, a DEGME bőrön át könnyen felszívódik, és védőöltözet rendszeres és biztosított használata hiányában bőrrel való érintkezés esetén kockázatot jelent a fogyasztókra.

5.3 A legfrissebb felmérések alapján a lakosság számára értékesített festékekben és festékeltávolító szerekben a DEGME-t ma már más oldószerekkel helyettesítik. Ezért azt kellene biztosítani, hogy az EU-ban gyártott vagy oda importált termékek esetében ez a gyakorlat továbbra is érvényben maradjon. A javaslat ezért biztosítja, hogy a határozat hatálybalépését követő 18 hónap elteltével a DEGME festékek és festékeltávolító szerek összetevőjeként kizárólag 0,1 tömegszázaléknál alacsonyabb koncentrációban dobható piacra (azaz a koncentrációja nem

haladhatja meg azt a szintet, amit más, engedélyezett összetevők DEGME-vel való szennyezettsége vagy közös gyártása okoz). Ezt ésszerűnek tartjuk az érintett iparágak reagálása szempontjából. Az EGSZB ezért támogatja a DEGME forgalomba hozatalára és felhasználására vonatkozó korlátozást.

6. 2-(2-butoxietoxi)etanol (DEGBE)

6.1 A DEGBE szintén a glikol-éterek csoportjába tartozik, a DEGME-énél kissé alacsonyabb a forráspontja, de fizikai tulajdonságai hasonlóak, például ez is vízzel elegyíthető. Vízalapú festékekben széles körben használt oldószer, segíti a fedőréteg-képződést és növeli a tartósságot. Ennek révén pedig ritkábban kell festeni, ami összességében csökkenti az anyaggal való érintkezést. A RAR becslése szerint a teljes európai gyártás 1994-ben mintegy 46 000 tonna volt; ez 2000-re 58 000 tonnára emelkedett, ebből 33 000 tonnát festékekben használtak fel.

6.2 A RAR megállapított néhány fogyasztói kockázatot: a DEGBE-tartalmú vízalapú szórófestékek használata során belélegzett permetcseppek légúti irritációt okozhatnak. Az ecsettel vagy hengerrel való festés során keletkező pára belégzése nem jelentett toxikológiai veszélyt.

6.3 A RAR 1999-es elkészültét követően benyújtott bizonyítékok alapján, és felismerve, hogy a DEGBE-t nehéz helyettesíteni, mivel az a vízalapú festékek alapvető összetevője, arra a következtetésre jutottak, hogy a fogyasztók egészségének védelme szempontjából megfelelő volna, ha a szórófestékek DEGBE-tartalmát legfeljebb 3 tömegszázalékban korlátoznák. Ennél magasabb DEGBE-koncentrációjú festékek is forgalomba hozhatók a lakossági piacon, de a csomagoláson el kell helyezni a „Ne használja a festéket szórásra” feliratot. A megfelelő védőfelszerelést nagyobb valószínűséggel használó professzionális felhasználóknak való értékesítést ez nem érinti. Az értékesítési csatornák eléggé elkülönültek tekinthetők ahhoz, hogy ezt lehetővé tegyék.

6.4 Ezek az intézkedések a határozat hatálybalépése után 18–24 hónappal lépnek érvénybe, ami lehetővé teszi a figyelmeztető mondatok szükséges átfogalmazását, illetve az átcímkezést. Ezt ésszerűnek tartjuk az érintett iparágak reagálása szempontjából. Az EGSZB tehát támogatja a DEGBE forgalomba hozatalára és felhasználására javasolt korlátozást, mivel az megfelelő védelmet jelent a fogyasztók egészsége és a belső piac védelme szempontjából.

7. Metilén-difenil-diizocianát (MDI)

7.1 Az MDI több hasonló termék (izomerek) keverékének a neve, amelyek tisztán viaszos szilárd anyagok lennének, általában azonban igen reakcióképes, viszkózus barna folyadékként kaphatók. A RAR szerint 1996-ban a világtermelés meghaladta a 2 500 000 tonnát, ebből legalább 500 000 tonna az EU-ban készült. Megfelelő alacsony fajsúlyú poliolkok vagy glikolok (vagy

akár víz) és habosítóanyag jelenlétében az MDI különösen gyorsan reakcióra lép, és poliuretánhabok keletkeznek. Ezek lehetnek kemény vagy lágy habok, amelyek az építőiparban és más iparágakban szerkezeti összetevőként, szigetelő-, tömítő-, öntőforma- és ragasztóanyagként széles körben felhasználhatók.

7.2 A fogyasztók elsősorban a vakolatban és a téglafalakban lévő szabálytalan hézagok tömítésére, vagy újonnan beépített ajtók vagy ablakok körbeszigetelésére szolgáló, barkácsboltokban aeroszolpalackban kapható egykomponensű habok (OCF) használatakor kerülnek vele kapcsolatba. Ez az ágazat összesen évi mintegy 10 000 tonna MDI-t vásárol fel. Ez körülbelül évi 36 millió lakossági piacra szánt és további évi 134 millió szakmabeli felhasználásra szánt palack gyártásához elegendő. Az e célokat szolgáló egyéb termékek – például ablakok körbeszigeteléséhez az üvegyapot – használata kevésbé egyszerű, és más problémákat vetne fel.

7.3 A fogyasztók bőr- és légúti expozíciója és szenzibilizációja tekintetében jelentkező kockázatokat a munkahelyi expozícióból nyert adatok alapján nem volt könnyű számszerűsíteni. Az izomereket külön-külön, tisztán nehéz beszerezni. Az, hogy az MDI felettébb gyorsan reakcióra lép a vízzel, és így egy kémiaileg semleges, oldhatatlan szilárd anyag keletkezik, megnehezíti a szabványos veszélyességi vizsgálat elvégzését. A fogyasztók általi általános felhasználási mód, amely szerint egy kis, kézben tartott, fűvókával felszerelt palackból szórják az anyagot a kívánt felületre, korlátozza a rendelkezésre álló összennyiséget. Egy átlagos palack 2–4 perc alatt ürül ki. A levegő vízpára-tartalmának jelenlétében bekövetkező gyors száradás során az MDI távozik. A szilárd végtermék kémiaileg semleges és veszélytelen. A felhasználás valószínűleg egyszeri (egy adott lyuk, ajtó vagy ablak betömése, illetve szigetelése) és (a felhasználók többsége számára) nem gyakori, és semmiképpen nem vehető össze a műhelyekben jellemző mindennapos használatl. Mint minden barkácsvevőkészség esetében, van, aki rendszeresen használ személyes védőfelszerelést, van, aki nem.

7.4 A fentiek alapján nem meglepő, hogy – bár elméleti kockázat ugyan létezik –, nehezen vagy egyáltalán nem lehet bőr- és légúti szenzibilizációt kimutatni a lakosságnál (sőt, a megfelelő védőintézkedéseket alkalmazó munkahelyeken sem). Ez azt jelenti, hogy arányos, költséghatékony és praktikus választ nehezebb megjelölni.

7.5 Ebben a tekintetben a hatásvizsgálat helyesen mutat rá arra, hogy míg könnyű, olcsó és teljesen megfelelő polietilén kesztyűt a lakossági vásárlóknak egyszeri (alkalmi) használat céljára eladott minden palackhoz biztosítani lehet, sőt, kellene is, az ipari alkalmazásokra előírt erős neoprén- vagy nitrilkesztyűnél nem ez a helyzet. Ezzel szemben könnyű pamut pormaszkot lehetne ugyan minden palackhoz adni, de tényleges kockázat esetében hatástalan lenne – míg a minden lehetséges gázexpozíció elleni védelmet biztosító teljes gázalarc körülbelül tízszer annyiba kerülne, mint a palack, és semmi nem garantálná, hogy szükség esetén használnák is.

7.6 Az Európai Bizottság ezért azt javasolja, hogy valamennyi lakossági értékesítésre kerülő palackhoz adjanak polietilén kesztyűt (például a palackba hajtogatva), és hogy a palackokon levő címkék megfelelően hívják fel a figyelmet arra a veszélyre, hogy az MDI-re már túlérzékeny vált személyek erre az anyagra allergikus (nem standard), az asztmában szenvedők asztmaszerű, illetve a bőrbetegek bőrelváltozásokban megnyilvánuló reakciókat mutathatnak.

7.7 Az EGSZB támogatja az első intézkedést ezek közül, azaz azt, hogy mellékeljenek a legtöbb barkácsvevőkészség során feltétlenül felveendő polietilén kesztyűt. Ha azt akarjuk, hogy alkalmazható maradjon ez a fontos és arányos intézkedés, akkor ellen kell állni minden olyan követelésnek, amely szigorúbb követelményhez ragaszkodva megakadályozná a kesztyűk forgalmazását.

7.8 A javasolt további címkézés indokoltságát azonban megkérdőjelezi az EGSZB, még akkor is, ha elegendő időt adnak ennek arányos költségen történő bevezetésére. Nem világos például, hogy egy lakossági vásárló honnan tudhatná, hogy „az MDI-től különböző diizocianátokra már szenzibilizált”-e – és hogy ez miért olyan fontos. Az asztmában vagy bőrbetegségekben krónikusan (hosszú időn át) szenvedő személyek tudják, hogy szinte bármilyen háztartási vagy barkács termék kiválthat akut (rövid ideig tartó) káros reakciót. Ilyen körülmények között a megfelelő szellőztetés és a védőöltözet (kesztyű) használata egyaránt fontos – akárcsak az a tanács, hogy a tünetek esetleges jelentkezésekor azonnal vessenek véget a termék bármilyen használatának. Ez az esetleges korábbi betegségektől függetlenül minden felhasználó számára megfogadásra érdemes tanács, amelyet fel kell tüntetni a címkén. Mivel a palackok, és így címkék is, kisméretűek, minden ilyen tanácsnak egyértelműnek, lényegre törőnek és normális felhasználási feltételek mellett olvashatónak kell lennie. Amennyiben további kezelési vagy biztonsági utasításokra van szükség, ezeket a termékhez mellékelni kell a füzetben feltüntetni.

7.9 Az EGSZB-nek szintén fenntartásai vannak a (6) francia bekezdésben szereplő, következő javaslattal szemben: „Az MDI-tartalmú készítményeket először forgalomba hozó természetes vagy jogi személyek (...) 3 éven belül adatokat gyűjtenek az MDI-tartalmú készítmények használatát során fellépő légúti allergiás megbetegedések lehetséges eseteivel kapcsolatban, és az adatokat eljuttatják a Bizottság részére. Az adatgyűjtést kutatási jegyzőkönyv alapján kell folytatni, szakosított központok közreműködésével, (...) annak bizonyítása céljából, hogy nincs szükség további megszorító intézkedésekre”. Mivel az MDI-t már a hetvenes évek óta rutinszerűen használják, és ahogy már megjegyeztük, a jelenlegi gyártók, akikre nem vonatkozik ez a követelmény, jelenleg évente több mint 36 millió palackot értékesítenek, nehéz lenne másképp tekinteni erre, mint a piacra lépés nem kellőképpen indokolt akadályozására.

7.10 Az Európai Bizottság hatásvizsgálati jelentése a kockázattértékelési jelentésben megfogalmazott azon aggodalommal magyarázza ezt, hogy „a dolgozókat fenyegető, légúti allergiával kapcsolatos kockázatok (...) potenciálisan a fogyasztók számára is jelentősek lehetnek”. Ugyanennek a pontnak egy későbbi részében az a megállapítás olvasható, hogy „a méregközpontok jelenleg rendelkezésre álló információi arra utalnak, hogy az MDI-t tartalmazó termékek nem vagy csak kevés légúti allergiát okoznak a fogyasztóknál”. Függetlenül attól, hogy ez a jelentés állítólag csak korlátozottan érvényes, kétséges, hogy az Európai Bizottság javaslata konkrétabb lenne-e. Ez a javaslat ezért aránytalannak tűnik egy olyan kockázathoz képest, amely elismerten csak feltételezéseken alapul, és a széles körű alkalmazás ellenére nem támasztják alá bizonyítékok.

7.11 Az EGSZB ezért azt ajánlja, hogy az értékesítés és felhasználás korlátozásának ezt a részét vonják vissza. Ha vannak még jogos aggodalmak e – rövid távon mással nem helyettesíthető – termékek biztonságával kapcsolatban, ezeket a gyártókkal együtt kellene megvizsgálni, és az adatgyűjtés és -értékelés tekintetében megfelelő eljárásokat kellene követni.

8. Ciklohexán

8.1 A ciklohexán a benzol hidrogénezése révén igen nagy mennyiségekben előállított szintelen folyadék. Csaknem teljesen (>95 %) a nylon előállítására használt adipinsav szintézisében használják. Az egész világ termelési kapacitása meghaladja az 5 000 000 tonnát, ebből mintegy 1 500 000 tonna az EU termelési kapacitása. Ezek zárt rendszerű folyamatok, ahol alacsony a kitétségi szint. A ciklohexán természetes formában is előfordul bizonyos égéstermékben, például dohányfüstben, nyersolajban és növényekben, valamint a benzingőzökben.

8.2 A ciklohexánt oldószerként is használják, többek között a bőr- (cipő-), gépkocsi- és építőiparban használt neoprénalapú ragasztókhoz. Ebbe beletartozik a professzionálisan, nagyban végzett padlószőnyeg-ragasztás és a lakosság által végzett hasonló kisebb javítások vagy egyéb barkácsolótevékenység. Az EU teljes ragasztóanyag-felhasználása kevesebb mint évi 10 000 tonna.

8.3 Ahogyan az összes szénhidrogén esetében, lényeges a jó szellőzés és a megfelelő védőöltözet vagy légzőkészülék. Szakmai felhasználás esetén ez többé-kevésbé garantálható, a lakossági felhasználók esetében azonban nem. Azonban, akár csak az MDI-t tartalmazó készítményeknél, az értékesített termékek fizikai jellemzői lényegesen korlátozzák a kockázatokot. A gyorsan megkötő ragasztóanyagok kis mennyiségű alkalmazásokhoz ideálisak, de a nem szakemberek számára nagy mennyiségben rendkívül nehéz a megfelelő alkalmazásuk. Ezért

a lakossági célra értékesített termékek csomagolási méretének korlátozása megfelelőnek és általában elfogadhatónak tűnne.

8.4 Az Európai Bizottság ezért azt javasolja, hogy a ciklohexánt neoprénalapú ragasztók összetevőjeként 650 grammnál nagyobb méretű csomagolásban ne lehessen kereskedelmi forgalomba hozni a lakosság részére. A csomagoláson fel kell tüntetni a „Padlószőnyeg-ragasztásra nem használható” és az „Élétellen szellőzési feltételek mellett nem használható” figyelmeztetést.

8.5 A legrosszabb esetre vonatkozó forgatókönyvek – például parafatáblák belső falra történő elhelyezése – gyakorlati tesztjei arra utalnak, hogy ez megfelelően csökkentené a fogyasztók expozícióját, amely – a többi fentebb tárgyalt esethez hasonlóan – valószínűleg ritkán fordul elő, és csak rövid ideig tart. Széles körű, régóta történő alkalmazásuk ellenére nem ismeretesek neoprénalapú ragasztóanyagokkal kapcsolatos balesetek. Az intézkedések mindazonáltal a gyártók és a fogyasztók tevékenységének túlzott megzavarása nélkül bevezethetők. Az EGSZB támogatja a ciklohexán forgalomba hozatalára és felhasználására vonatkozó korlátozást, mivel arányosnak tartja a tárgyalt kockázatokkal.

9. Ammónium-nitrát

9.1 Az ammónium-nitrát fehér, szilárd, granulátumformában árusított anyag, amelyet – több mint száz éve – ammóniából és földgázból állítanak elő. A világtermelés több mint 20 000 000 tonna. Jelentős nitrogénműtrágya és robbanószer-alapanyag. Ez utóbbi tulajdonsága, azzal párosulva, hogy könnyen beszerezhető és olcsó, felkeltette a terroristák érdeklődését. Más anyagokra, például dízelolajra is szükségük van, de ezek is könnyen beszerezhetőek. Az ammónium-nitrát hosszú éveken át az IRA által leggyakrabban használt robbanóanyag volt, ezenkívül Oklahomában, Bali szigetén és a Világkereskedelmi Központ elleni hírhedt bombamerényletekben is ezt használták a terroristák. A közelmúltban Londonban és más európai fővárosokban is alkalmazták szélsőséges csoportok. Az ilyen pokolgépek előállításának útmutatói könnyen megtalálhatók az interneten. Már 2 kg is pusztító hatású lehet. Úgy tűnik, eltökélt lakossági fogyasztók akár 500 kg-nál nagyobb mennyiséghez is gond nélkül hozzájuthatnak – szükség esetén többször kisebb mennyiségeket vásárolnak kertészeti szaküzletekben vagy kiskereskedelmi üzletekben. Az ellenőrzés nyilvánvalóan nehéz ezen a téren.

9.2 A szakmai felhasználók (mezőgazdasági termelők) esetében az ellenőrzés úgy történik, hogy nagyok a minimális szállítási mennyiségek (hogy ne lehessen egy-egy csomagot könnyen elszállítani vagy eltávolítani illegálisan), és a szállítási lánc valamennyi szakaszában gondos termékkövetést kívánnak

meg. Ahogyan általában szállítják, az ammónium-nitrát labilis, elbomolhat, és használatra alkalmatlanná válhat. Ezért gondosan kell tárolni, és amint lehet, ki kell szórni. Ez korlátozza a más célokra is felhasználható mennyiséget.

9.3 Az ammónium-nitrát többféle (a nitrogéntartalom százalékában kifejezett) sűrűségben és más lényeges elemekkel (általában foszfor- és káliumszármazékok) keverve vagy azok nélkül kapható. Tiszta állapotában körülbelül 35 % nitrogént tartalmaz. A növények károsításának elkerülése érdekében szükség van némi hígításra. A különféle minőségű műtrágyák úgy állíthatók elő, hogy aktív elemeket vagy inaktív töltőanyagokat, például meszet kevernek a műtrágyába, vagy vegyi reakciókkal hozzák létre a lényeges összetevők kívánt arányát. A mezőgazdasági termelőknek értékesített termékek nitrogéntartalma 28 %-os vagy annál magasabb is lehet. A 2003/2003/EK rendelet előírja ezeknek a nagy nitrogéntartalmú műtrágyáknak az ellenőrzését, hogy garantálni lehessen, hogy tartalmazzák a szükséges nitrogénmennyiséget, ugyanakkor robbanásveszély nélkül, biztonságosan lehessen őket használni. Az e követelményeknek megfelelő műtrágyákat „EK-műtrágya” címkével lehet ellátni, és a belső piacokon szabadon forgalomba hozhatók. Az ezeknek a követelményeknek nem megfelelő műtrágyák nem léphetik át a határokat, és „nemzeti műtrágyáknak” tekintendők. A lakossági felhasználásra szánt termékek nitrogéntartalma általában 20–25 %. Minél alacsonyabb a nitrogénarány, annál magasabb a műtrágya-egységenkénti szállítási költség, és annál nagyobb az adott területre kiszórandó mennyiség. Noha az ammónium-nitrátot tartalmazó műtrágyákat elengedhetetlennek tartják a kereskedelmi célú mezőgazdasági termeléshez, a lakosság részére kiskereskedelmi egységeken át értékesített kisebb mennyiségek esetén nem ez a helyzet, és más termékekkel helyettesíthetők.

9.4 Az illegális robbanószereket előállítani kívánó személyek szempontjából minél nagyobb az ammónium-nitrát nitrogéntartalma, annál jobb. A mechanikus úton előállított keverékek egyszerű oldással és kristályosítással újra koncentrálnak. A vegyi úton előállított keverékeket nehezebb vagy egyáltalán nem is lehet koncentrálni. Dániában kormányzati szakértők már 16 %-os koncentrációt is fel tudtak robbantani. Ha elegendő idő és forrás áll rendelkezésre, bármi lehetséges, bár az ugyanolyan mértékben rendelkezésre álló nyersanyagokat felhasználó konkurens termékek végül vonzóbbá válnak. Felsorolásuk megtalálható a Terroristák kézikönyvében és a lakosság számára egyéb hozzáférhető internetes oldalakon.

9.5 A 2004 márciusában Madridban elkövetett bombamerénylet nyomán az Európai Tanács nyilatkozatot fogadott el a terrorizmus elleni küzdelemről. Létrehoztak egy robbanószerek biztonságával foglalkozó szakértőkből álló munkacsoportot, amely azt a feladatot kapta, hogy dolgozzon ki cselekvési tervet a terroristák általi robbanószerek-használat elleni küzdelemre. 2007 júniusában elkészült ez a terv. A 47 egyedi intézkedés egyike a robbanóanyagok prekurzoraival foglalkozó állandó

szakértői bizottság (SCEEP) felállítását sürgette. Több magán- és állami szektorbeli szakértő tagja ennek a bizottságnak, amely számíthat a vegyszergyártókat és -forgalmazókat képviselő CEFIC és FECC, valamint a műtrágyagyártókat képviselő EFMA szakmai segítségére.

9.6 A jelenlegi javaslatnak az a célja, hogy a mezőgazdasági termelők (és forgalmazók) részére értékesített összes ammónium-nitrát-alapú műtrágya megfeleljen a 2003/2003/EK rendelet előírásainak, és korlátozni lehessen a lakossági értékesítésre kerülő termékek nitrogéntartalmát. Amennyiben elfogadják a javaslatot, az ammónium-nitrát „nem hozható kereskedelmi forgalomba a lakosság számára történő értékesítésre [a határozat hatálybalépését követő 18 hónappal] olyan anyag vagy készítmény formájában, amely az ammónium-nitrátra vetítve legalább 20 tömegszázalék nitrogént tartalmaz”.

9.7 Az EGSZB teljes mértékben támogatja a javaslat első felét, azaz hogy a mezőgazdasági termelők részére értékesített valamennyi nagy nitrogéntartalmú műtrágya, akár kereskedelmi forgalomba kerül a nemzeti határokon át, akár nem, megfeleljen a 2003/2003/EK rendeletnek.

9.8 A második korlátozással, a lakosság részére történő értékesítés kapcsolatban az EGSZB megjegyzi, hogy a mennyiségek nagyobbak lehetnek, mint ezt korábban gondolták (több mint 50 000 tonna), és hogy a műtrágyagyártókat képviselő EFMA a kevert műtrágyák (amelyek különösebb nehézségek nélkül újra sűrűsíthetők) esetében elfogadta a 20 %-os korlátot, a kémiaiilag kötött termékekre viszont – amelyeknél ez sokkal nehezebb – 24,5 %-os korlátot javasolt. Mivel a SCEEP-ben jelenleg folynak a viták, ezt és bármilyen más ezzel kapcsolatos lehetőséget alaposan meg kell vizsgálni a végső döntés előtt. Függetlenül a terrorizmus elleni küzdelem egyéb elemeitől, egyértelmű, hogy a robbanószerek-prekurzorokhoz való hozzáférés korlátozásában csak akkor érhető el valódi haladás, ha számítani lehet a különböző érdekelt felek – többek között a gyártók, forgalmazók, kiskereskedők és a lakosság – teljes egyetértésére és elkötelezettségére.

9.9 Az EGSZB némi sajnálkozással fogadja, hogy jogi alapként rövid távon egyedül a 76/769/EGK tanácsi irányelv áll az Európai Bizottság rendelkezésére, és hogy az intézkedéseket ezért ilyen módon kell javasolni és megvitatni. Reményét fejezi ki, hogy a Lisszaboni Szerződés teljes ratifikációja után megfelelőbb rendszer vezethető be.

10. Részletes megjegyzések

10.1 Akárcsak a 76/769/EGK tanácsi irányelv korábbi módosításairól kidolgozott véleményeiben, az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy ezek továbbra is egymáshoz nem kapcsolódó termékeket tárgyalnak, amelyek teljesen külön határozatokat

igényelnek. Ez nem célravezető, nem helyes eljárás, és főleg nem példa a megfelelő irányításra. Nagyon reméli, hogy 2009. június 1-jétől az 1907/2006/EK (REACH) rendelet értelmében már továbbfejlesztett eljárás kerül alkalmazásra.

10.2 Az EGSZB azt is megjegyzi, hogy milyen hosszú időbe telik e módosítások konkretizálása. A prioritások első listáját 1994 májusában tették közzé. Még ha – ahogy óhajtják – a javaslatot gyorsított eljárással kezelik is, 2010 végéig csak kevés hatása lesz a piacra (sőt, azt még akkor is nehéz lesz megállapítani, hogy az emberi egészség javításának terén történt-e előrelépés). Ezeket a késéseket nehéz lenne kizárólag a gyártók számlájára írni, akiknek kockázattérítelési jelentések alapjául szolgáló adatokat kellett szolgáltatniuk, ugyanis ezek egy ideje amúgy is rendelkezésre állnak. Ha ez annak tulajdonítható, hogy az Európai Bizottság, tudományos bizottságai vagy a lakosság biztonságáért felelős más szervei, testületei nem rendelkeznek

elegendő forrással, nyilvánvalóan orvosolni kell ezt a helyzetet, mielőtt 2009. június 1-jétől lényegesen megnő a – nagyrészt nem prioritásos – munkaterhelés.

10.3 Az EGSZB egyértelműen támogatja a Tanács terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2004. évi nyilatkozatát és az erre épülő számos intézkedést, és úgy véli, hogy a civil társadalomra kulcsfontosságú szerep hárul ezen a téren. Ezért hangot ad annak a reményének, hogy hasznos partnernek és szereplőnek tekintik ebben a folyamatban, és megjegyzi, hogy jelenleg több, a témához kapcsolódó véleményen is dolgozik. Ahhoz, hogy az EU-n belül és az EU szomszédságában meg lehessen teremteni a hosszú távú béke és biztonság feltételeit, nagyon fontos, hogy egyetértés alakuljon ki abban a tekintetben, hogy milyen intézkedések tekinthetők arányosnak, és milyen jogi eljárásokat kellene követni ahhoz, hogy időben érkező, hatékony válaszokat kapjunk valamennyi érintett szereplőtől.

Kelt Brüsszelben, 2008. március 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Dimitris DIMITRIADIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye: Javaslat tanácsi rendeletre az Üzemanyagcella- és Hidrogéntekológiai Közös Vállalkozás létrehozásáról

COM(2007) 571 végleges – 2007/0211 (CNS)

(2008/C 204/04)

2007. november 30-án az Európai Unió Tanácsa úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 95. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat tanácsi rendeletre az Üzemanyagcella- és Hidrogéntekológiai Közös Vállalkozás létrehozásáról

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2008. február 27-én elfogadta véleményét. (Előadó: Gérard DANTIN.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2008. március 12–13-án tartott, 443. plenáris ülésén (a március 12-i ülésnapon) 117 szavazattal, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB támogatja az Üzemanyagcella- és Hidrogéntekológiai Közös Vállalkozás létrehozására vonatkozó döntést. Úgy véli, hogy a kutatásba és fejlesztésbe való beruházások ily módon történő fellendítése képes lehet megbízható referenciakeretet biztosítani a vállalkozások számára, megszüntetni a közösségi finanszírozás jelenlegi széttagozottságát, és összehangolni a gyakran túlságosan elaprózódott kutatásokat, növelve azok hatékonyságát.

1.2 Az EGSZB helyesli a szektor megválasztását, amely egyszerre illeszkedik a liszaboni stratégiához és – a kutatásra és fejlesztésre szánt források vonatkozásában – a barcelonai célki-

tűzésekhez, illetve egyéb közösségi politikákhoz is, nevezetesen a környezetvédelem és a fenntartható fejlődés tekintetében.

1.3 A javaslattal kapcsolatban kinyilvánított kedvező véleményével az EGSZB elsősorban a kutatási beruházásokra és koordinációra irányuló stratégia tervezetének fontosságát szeretné hangsúlyozni az EU számára. Az EGSZB úgy véli, hogy e stratégia fontos mérföldkő lehet az európai kutatási térség kialakításához.

1.4 A finanszírozási források és szereplők sokfélesége és a mozgósított közösségi források volumene miatt azonban pontosabban meg kellene határozni a kutatás végeredményeinek felhasználását, illetve jogi helyzetét, nevezetesen a szellemi tulajdonjog,